

LAUSUNTO

Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun valtioneuvoston asetuksen nimikkeen ja I §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/25232/2022

Tämä lausunto on laadittu yhteistyössä Heinolan, Orimattilan ja Hollolan kuntien kanssa.

Lakiehdotuksessa on mainittu, että osa rahoituksesta tulee valtionosuuksina ja osa laskennallisina korvauksina. Korvaukset tulisi kuitenkin ohjata kunnalle "korvamerkittynä."

Laskennalliset korvaukset esitetään lakiehdotuksessa jaettavaksi kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Tämä jako on kuitenkin vailla kestäviä perusteluja. HVA:lta on siirtymässä tehtäviä merkittävästi kunnille. Lisäksi HVA:n suorittamat kotouttamistehtävät jatkossa korvataan valtiolta joka tapauksessa. Perusteita tehdä lakiehdotuksessa mainittua laskennallisten korvauksien jakoa HVA:n ja kunnan välillä ei ole. Sen sijaan pidämme hyvänä asiana erityiskustannuskorvauksien jakoa HVA:n ja kunnan kesken. Kunnille tulee taata edelleen oikeus hakea erityiskustannuskorvauksia (esimerkiksi opetustoimessa); nyt lakiehdotuksessa on epäselvästi mainittu, onko kunta edelleen oikeutettu saamaan samoja erityiskustannuskorvauksia, kuin tähänkin asti.

Korvaukset kauttaaltaan on mainittu lakiehdotuksessa epäselvästi: osa korvauksista maksetaan laskennallisina, jotka jaetaan kunnan ja hyvinvointialueen välillä, osa valtionosuuksina ja osa vieraskielisyyskertoimen mukaisesti. Todellisia korvauksia on kunnassa todella hankala (lähes mahdoton) ennakoida ja kotoutuvien vapaa muuttoliike aiheuttaa lisää epävarmuutta erityisesti, kun laskentaperusteeksi on esitetty vieraskielisyyden kerrointa.

Lakiehdotuksessa laskennallisiin korvauksiin esitetään sisältyväksi esimerkiksi tulkkauskustannukset 1.1.2025 alkaen, jolloin niitä ei enää korvattaisi kunnille todellisten kustannusten mukaan. Laskennalliset korvaukset ovat kuitenkin jo tällä hetkellä kunnille riittämättömät ja tulkkauskulujen siirtäminen kokonaan laskennallisiin korvauksiin aiheuttaa merkittävän rahoituksellisen vajeen. Laskennallisten korvauksien muuttaminen tulkkauskustannukset sisältäväksi saattaa aiheuttaa vaaran, ettei tulkkauspalveluita enää käytetä. Tämä saattaa heikentää kotoutujan osallisuutta ja voi myös vaarantaa kotoutujan oikeusturvaa. On lisäksi huomioitavaa, että tulkkauspalveluita käyttävät muutkin maahanmuuttajat kuin kansainvälistä suojelua saavat, esimerkiksi kotoutumissuunnitelmia tehdessä tai palvelutarpeenarviointia suorittaessa. Laskennallisia korvauksia maksetaan tällä hetkellä 3-4 vuotta, mutta tulkkaustarvetta voi olla tämänkin ajan jälkeen. Tämä tulisi edelleen huomioida lakiehdotuksessa.

On erittäin tärkeää, että kunnille, hyvinvointialueille ja Kelalle voidaan maksaa kotoutumislain mukaisia korvauksia myös tilapäistä suojelua saavista henkilöistä (oleskelulupa myönnetty ulkomaalaislain 110 §:n nojalla). Tämän ryhmän lisäämistä korvausten piiriin kuuluviksi henkilöiksi pidetään hyvänä asiana. On

kuitenkin huomioitava, että sekä kunnalla ja hyvinvointialueella on kuitenkin joitakin vastuita ennen kotikunnan saamista; mm. subjektiivinen oikeus päivähoitoon heti maahantulosta alkaen sekä kiireelliset sosiaali- ja terveyspalvelut. Siispä erityiskustannuksia ja tarvetta esim. tulkkaukselle syntyy jo mitä todennäköisemmin ennen kotikunnan saamista. Tämä seikka on huomioitava lakimuutoksessa.

Pyydetään vielä tarkennusta uuteen lakiehdotuksessa mainittuun korvaukseen vastaanottoon varautumisesta kunnalle. Uutta mahdollista korvausta tulisi täsmentää: onko korvaus todellisten kustannusten mukaan maksettava vai sisällytetäänkö se laskennallisiin korvauksiin?